کۆماری عێراق

هەرێمی کوردستان

سەرۆک

بڕیار

ژمـارە (٨)ی ساڵی ٢٠٢٣

بەپێـی ئەو دەسـەڵاتەی پێمانـدراوە لە بـڕگەی (یەکەم)ی مـاددەی (دەیەم) لە یاسـای سـەرۆکایەتیی هەرێمـی کوردسـتان ژمـارە (١)ی سـاڵی ٢٠٠٥ی هەمـوارکراو و پاڵپشـت بە یاسـاکاریی پەرلەمـانی کوردستان کە لە دانیشتنی ئاسایی ژمارە (١)ی ڕۆژی ٢٠٢٣/٣/١ کردوویەتی، بڕیارماندا بە دەرکردنی:

یاسای ژمارە (٨)ی ساڵی ٢٠٢٢

یاسای گرتنی کاڵای قاچاغ و قەدەغەکراو لە مامەڵەپێکردن

لە هەرێمی کوردستان - عێراق

ماددەی (١):

بۆ مەبەستی حوکمەکانی ئەم یاسایە، ئەم زاراوە و دەستەواژانەی خـوارەوە ماناکـانی بەرامبەریـان دەگەیەنن:-

یەکەم: هەرێم: هەرێمی کوردستان - عێراق.

دووەم: ئەنجومەن: ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێم.

سێیەم: کاڵای قاچاغ: هەر کاڵایەکە کە لە دەرەوەی یاسا و ڕێکسازییە کارپێکراوەکان لە هەرێم، بەبێ جێبەجێکردنی پابەندیی ڕەسم و باجی گومرگی، هاوردە و هەناردە دەکرێت، یان هێنان و بردنی پێوەدەکرێت.

چوارەم: کـاڵای قەدەغەکـراو: هەر کـاڵایەکە کە بەپێـی یاسـا بەرکارەکـانی هەرێـم، لەڕێـگەی لایەنە پەیوەندیـدارەکانەوە مـامەڵە و ئـاڵوگۆڕ پێکردنـی لە بازاڕەکـانی نـاوخۆی هەرێمـدا، قەدەغە دەکرێت.

پێنجەم: لیژنە: ئەو لیژنە تایبەتمەندەیە کە بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە پێکدەهێندرێت.

ماددەی (٢):

هەردوو وەزارەتی ناوخۆ و کاروباری پێشمەرگە، دەزگای ئاسایشی هەرێم و بەڕێوەبەرایەتی گشتی گومرگەکان، دەسەڵاتیان هەیە بۆگرتنی:-

یەکەم: ئەو کاڵایـانەی کە بـۆ قاچـاغیپێکردن ئامـادەکراون لەگەڵ ئـامرازی بەکارهـاتوو لە گواستنەوەیاندا.

دووەم: کاڵای قەدەغەکراو لەگەڵ ئامرازی بەکارهاتوو لە گواستنەوەیاندا.

ماددەی (٣):

یەکەم: لە هەر پارێزگا و ئیدارەیەکی سەربەخۆ، لیژنەیەک بە سەرۆکایەتی جێگری پارێزگار یان جێگری سەرپەرشتیاری ئیدارەی سەربەخۆ و بە ئەندامێتی نوێنەری هەر یەک لە وەزارەتەکانی ناوخۆ، کاروباری پێشمەرگە، دارایی و ئابووری، بازرگانی و پیشەسازی، کشتوکاڵ و سەرچاوەکانی ئاو، تەندروستی، دەزگای ئاسایشی هەرێم و داواکاری گشتی، پێکدێت.

دووەم: لیژنە ئەم ئەرکانەی خوارەوە لە ئەستۆ دەگرێت:-

١ -وەرگرتنی ئەو کاڵایانەی بەپێی حوکمی ماددەی (٢)ی ئەم یاسایە گیراون.

٢ -خەمڵاندنی بەهای کاڵای گیراو، بەپێی نرخی بازاڕ، بەهەماهەنگی لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەکان.

٣ -ڕادەستکردنی کاڵای گیراو بە فەرمانگەی پەیوەندیدار.

٤ -دەست بەسەرداگرتن و فرۆشتنی ئەو کاڵایانەی گیراون، و بەهاکەیان لە (٥,٠٠٠,٠٠٠) پێنج ملیۆن دینار کەمترە، و دابەشکردنی بڕی بەرامبەرەکەیان بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە، و ڕەوانەکردنی ئەو کاڵایانەی بەهاکەیان لەو بڕە زیاترە بۆ دادگای گومرکی تایبەتمەند.

٥ -فرۆشتنی ئەو کاڵایانەی گیراون، بە زیادکردنی ئاشکرا دەبێت، بەپێی حوکمەکانی یاسای ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠٢١) یاسای فرۆشتن و بەکرێدانی موڵک و ماڵی دەوڵەت لە هەرێمی کوردستان - عێراق، ئەگەر بۆ لیژنە یەکلایی بووەوە کە کاڵای قاچاغن یان بۆ قاچاغی ئامادەکراون.

٦ -فرۆشتنی ئامرازی گواستنەوەی کاڵای گیراو بە زیادکردنی ئاشکرا، بەپێی حوکمەکانی یاسای بەرکار لە هەرێم، پاش ئەوەی حوکمی دەرچوو لە داوای پەیوەست بە کاڵای گیراو پلەی بنبڕ وەردەگرێت.

٧ -ڕەوانەکردنی قاچاغچی و ئەو کەسەی مامەڵە بە کاڵای قەدەغەکراو دەکات و شوفێری ئامرازی گواستنەوەی کاڵای گیراو و ئەوەی لەگەڵیاندا بەشداربووە، بۆ دادگای گومرکی تایبەتمەند، و لە ڕاگرتن ئازاد ناکرێن تاوەکو حوکمێکی بنبڕ لە داواکەیاندا دەرنەچێت.

٨ -خەرجکردنی پاداشت و ئەو بڕانەی لە هەردوو ماددەی (٥ و ٦)ی ئەم یاسایەدا هاتوون بۆ کەسانی شایستە، پاش ئەوەی حوکمەکە پلەی بنبڕ وەردەگرێت.

سێیەم: سەرۆکی لیژنە دەسەڵاتی پیادەکردنی حوکمی ماددەی (١٩٤/ یەکەم/ ب) لە یاسای گومرکی ژمارە (٢٣)ی ساڵی (١٩٨٤)ی دەبێت، بۆ مەبەستی جێبەجێکردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە.

ماددەی (٤):

ئەو کاڵایانەی بە قاچاغ هاوردە یان هەناردەکراون، و لە ماددەی (١٩٥/یەکەم)ی یاسای گومرکی بەرکاردا هاتوون، و بەهاکەیان (٥,٠٠٠,٠٠٠) پێنج ملیۆن دینار یان زیاترە ڕەوانەی دادگای گومرکی تایبەتمەند دەکرێن.

ماددەی (٥):

یەکەم: هەواڵدەر و ئەو کەسانەی کاڵای قاچاغ یان قەدەغەکراو ئاشکرادەکەن یان دەیگرن، پاداشتێکی دارایییان پێدەبەخشرێت، بە رێژەی (٢٠%) بیست لە سەدی بڕی بەرامبەر یان بەهای کاڵای دەستبەسەرداگیراو، دوای دەرچوونی حوکمی بنبڕ لەلایەن دادگای تایبەتمەندەوە.

دووەم: پاداشتی هاتوو لە بڕگەی (یەکەم)ی ئەم ماددەیە بەپێی ئەم رێژانەی خوارەوە دابەش دەکرێت:-

١ -(٥٠%) پەنجا لەسەدی بۆ هەواڵدەر.

٢ -(٥٠%) پەنجا لەسەدی بۆ ئەو کەسانەی هەستاون بە ئاشکراکردن و گرتنی کاڵاکە.

سێیەم: لە حاڵەتی نەبوونی هەواڵدەر، تەواوی بڕی ئەو پاداشتەی لە بڕگەی (یەکەم)ی ئەم ماددەیەدا هاتووە دەبەخشرێتە ئەو کەسانەی هەستاون بە ئاشکراکردن و گرتنی کاڵاکە.

چوارەم: رێژەی (٨٠%) هەشتا لەسەدی بەهای ئەو کاڵایانەی بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەستیان بەسەردا گیراوە، وەک داهاتێکی کۆتایی بۆ ژمێرەی گەنجینەی گشتی تۆماردەکرێت.

ماددەی (٦):

یەکەم: وەزارەتی دارایی و ئابووری بڕی ئەو پاداشتانەی بەپێی حوکمەکانی ماددەی (٥)ی ئەم یاسایە خەرج دەکرێن، سەبارەت بەو کاڵایانەی لەلایەن وەزارەتی بازرگانی و پیشەسازی لەناو دەبرێن و شیاوی فرۆشتن نین، لەئەستۆ دەگرێت.

دووەم: وەزارەتی بازرگانی و پیشەسازی، دەتوانێت بەپێی حوکمی یاسا بەرکارەکانی هەرێم، رەفتار بە کاڵای قاچاغ یان قەدەغەکراو بکات، بە هەناردەکردنیان یان لەناوبردنیان.

ماددەی (٧):

یەکەم: بڕی بەرامبەرەکانی فرۆشتنی ئەو کاڵایانەی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەیانگرێتەوە، لای بانکێکی حکومی بە ناوی لیژنەوە ئەسپاردە دەکرێن، تا حوکمی داوای پەیوەست بەو کاڵایانە پلەی بنبڕ وەردەگرێت.

دووەم: دوای ئەوەی حوکمی دەرکراو لە داوای پەیوەست بەو کاڵایانەی دەستی بەسەرداگیراوە پلەی بنبڕ وەردەگرێت، بەم شێوەیەی خوارەوە رەفتارکاری بەو بڕی بەرامبەرەی کە لە بڕگەی (یەکەم)ی ئەم ماددەیەدا هاتووە ئەنجام دەدرێت:-

١ -ئەگەر حوکمدرا بە دەست بەسەرداگرتنی کاڵاکە، ئەوا بەپێی یاسای بەرکار لە هەرێم رەفتارکاری لەگەڵدا دەکرێت.

٢ -ئەگەر حوکمدرا بە گەڕاندنەوەی کاڵاکە بۆ خاوەنەکەی، ئەوا بڕی بەرامبەری فرۆشتنەکەی بۆ دەگەڕێندرێتەوە و ئامرازی گواستنەوەش بۆ خاوەنەکەی دەگەڕێندرێتەوە.

٣ -سوودی بڕی بەرامبەری ئەو کاڵایەی کە لە بڕگەی (یەکەم)ی ئەم ماددەیەدا هاتووە و لە بانکدا سپێردراوە، بەناوی شارەوانی پەیوەندیدار لە پارێزگا و ئیدارە سەربەخۆکان تۆمار دەکرێت.

ماددەی (٨):

دادگای گومرکی تایبەتمەند بە شێوەی خێرا دەڕوانێتە ئەو داوایانەی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەیانگرێتەوە.

ماددەی (٩):

پێویستە لەسەر ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

ماددەی (١٠):

وەزیری ناوخۆ بە هەماهەنگی وەزیری دارایی و ئابووری ڕێنمایی پێویست بۆ ئاسان جێبەجێکردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەردەکات.

ماددەی (١١):

کار بە دەقی هیچ یاسا یان بڕیارێك ناکرێت کە لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایەدا ناکۆك بێت.

ماددەی (١٢):

ئەم یاسایە لە ڕێکەوتی بڵاوکردنەوەی لە ڕۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان)دا جێبەجێ دەکرێت.

هۆیەکانی دەرچوواندن

بۆ ڕێگرتن لە قاچاغچێتی و لە پێناو دەستبەسەرداگرتنی ئەو کاڵایانەی مامەڵەکردنیان لە بازاڕە ناوخۆییەکاندا قەدەغەکراوە، و بەمەبەستی ئاشکراکردنی ئەو تاوانانەی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەیانگرێتەوە، ئەم یاسایە دەرچووێندرا.

نێچیرڤان بارزانی

سەرۆکی هەرێمی کوردستان

هەولێر

٢٠٢٢/٤/٣